

УДК [37.091.12:005.963]:37.018.43

Стойкова В.В.

Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти,
Миколаїв, Україна

**КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
У ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ
КЕРІВНИКІВ МЕРЕЖЕВИХ ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ**

DOI: 10.14308/ite000638

Поява в українській системі освіти мережесвих освітніх організацій (опорних шкіл із мережею філій, освітніх округів, освітніх соціокультурних кластерів тощо) вимагає від керівних кадрів володіння основами мережевого менеджменту. У статті розглядаються питання процесу формування фахових компетентностей керівників таких організацій в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Розкрито особливості моделі навчання, що побудована за принципом кластерного об'єднання учасників та активного використання в навчальному процесі інформаційно-комунікаційних технологій; їх вплив на процес підготовки керівних кадрів; складові відкритого освітнього середовища (когнітивна, соціальна та навчальна); переваги використання інтернет-технологій у навчальних цілях.

У статті описується досвід організації неперервного освітнього процесу засобами інформаційно-комунікаційних технологій: сайти, дистанційні курси, соціальні спільноти, інші інтернет-сервіси. При цьому керівники навчальних закладів об'єднуються у кластерні об'єднання за типом навчальних закладів, ступенем надання освітніх послуг, напрямом фахових інтересів, уподобань тощо, а також для спільного напрацювання алгоритмів управлінської діяльності в певних типових ситуаціях та для вирішення характерних професійних проблем. У такій моделі навчання знання продукуються учасниками самостійно під час активної діяльності шляхом спільного пошуку, опрацювання та аналізу інформації, вирішення проблемних ситуацій, обговорень, дискусій тощо.

Ключові слова: опорні школи, філії, освітні округи, мережеві освітні організації, кластерні об'єднання, відкрита модель навчання, модель навчання на основі ІКТ, інтернет-сервіси, соціальні спільноти, сайти, дистанційні курси, управлінський кластер, фахові управлінські компетентності.

Вступ. В умовах децентралізації та реформування освіти особливої актуальності набувають процеси запровадження в українську освітню систему нових типів організацій: опорних шкіл із мережею філій. Такі організації поповнили групу мережесвих навчальних закладів, зокрема освітніх округів різних типів.

В Україні процес утворення опорних шкіл розпочався масово з вересня 2016 року і, за даними МОН, станом на 01.09.2016 їх було 137. Окрім того, в регіональних освітніх мережах продовжують функціонувати освітні округи, створені до 2016 року.

Мережеві освітні організації характеризуються: *територіальною розподіленістю* учасників мережі та необхідністю забезпечувати управлінські процеси (планування, організація, мотивація, контроль) на відстані; *інноваційністю* (незначний досвід створення мережесвих освітніх організацій в українській системі освіти та нові підходи до управління ними); *анізотропністю* (наявність різних соціальних, географічних, економічних умов функціонування суб'єктів мережі); *неоднорідністю* (до мережевої організації входять різні типи навчальних закладів – школи різного ступеня, гімназії, ліцеї, професійно-технічні та

вищі навчальні заклади, заклади культури, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, громадські організації, підприємства тощо); *динамічністю* (умови функціонування організації постійно змінюються); *наявністю додаткових управлінських структур* (завідувачі філій, заступники завідувачів філій); *децентралізацією* та переважаючими *горизонтальними зв'язками* [14].

Очевидним є те, що такі організації своєю структурою, функціями, управлінськими процесами, організацією навчально-виховного процесу суттєво відрізняються від інших загальноосвітніх навчальних закладів.

Для мережевих організацій найбільш доцільною є матрична та мережева система управління [2; 3; 4; 8; 13]. Діяльність у них забезпечується віртуальними технологіями організації роботи [11, с. 47-55].

Постановка проблеми.

Для забезпечення якості навчально-виховного процесу в усіх структурних підрозділах мережевої освітньої організації, підтримки розвитку професійних компетентностей педагогів, підвищення ролі школи у житті громади, організації партнерства з батьками, громадою та соціальними партнерами керівнику навчального закладу необхідно володіти різними педагогічними та управлінськими технологіями, уміти їх відбирати, застосовувати у найбільш прийнятних ситуаціях, продукувати нові. Серед таких технологій особливе місце посідають інформаційно-комунікаційні технології [20, с.23, 25, 54].

Для менеджера надзвичайно актуальним стає оволодіння віртуальними технологіями управління закладом (основами мережевого менеджменту організації).

Поява та розвиток Інтернет-технологій, зокрема соціальних сервісів Веб 2.0, сприяли початку нового етапу розвитку освітніх технологій. Такі ресурси відіграють важливу роль в інтеграції шкіл у глобальну цифрову культуру та дозволяють запровадити новий режим стосунків між учасниками навчально-виховного процесу, членами колективу, адміністративними ланками школи та її філій незалежно від часу і простору.

У свою чергу запровадження ІКТ у педагогічну та управлінську практику потребує від керівника сформованості навичок використання різних технологій, інструментів і електронного контенту.

Таким чином в освітній галузі виникли певні системні неузгодженості:

- між наявністю в освітній системі мережевих організацій – округів, опорних шкіл та їх філій, які потребують нових технологій управління та рівнем сформованості фахової компетентності керівників навчальних закладів у галузі мережевого менеджменту;
- між замовленням на організацію підготовки керівних кадрів до управління різними типами мережевих освітніх організацій та необхідністю зорієнтувати навчальний процес в закладі післядипломної педагогічної освіти з урахуванням різних професійних потреб директорів навчальних закладів, завідувачів філій та їх заступників;
- між інтенсивним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, їх інтеграцією в освітню галузь та ступенем готовності керівників навчальних закладів до їх впровадження;
- між необхідністю постійно підвищувати фахову компетентність керівників навчальних закладів (особливо нових типів освітніх організацій) та неможливістю часто та надовго залишати освітню організацію без системного управлінського супроводу, особливо у період становлення.

Дослідженню питання запровадження Інтернет-технологій в систему педагогічної освіти приділяли увагу вітчизняні науковці В. Биков, А. Веліховська, І. Воротникова, О. Захар, К. Колос, В. Кухаренко, Л. Ляхоцька, Н. Морзе, В, О. Самойленко, С. Сисоєва, О. Спірін, О. Співаковський та ін.

Також значного розвитку в наукових колах набули теорії запровадження кластерів і кластерних технологій (М. Канавець, В. Княгинін, В. Ковалевський, А. Маршалл,

М. Портер, Р. Савонюк, В. Сидоров, С. Соколенко, В. Толкованов, Д. Тюкаєв, А. Юданов, Б. Ястремський та ін.). Зокрема застосуванню кластерів у системі підвищення кваліфікації державних службовців присвячені розвідки В. Толкованова, М. Канавця, Р. Савонюка, В. Сидорова та ін.

Разом із тим, практична реалізація навчального процесу в системі післядипломної педагогічної освіти керівних кадрів засобами кластерних та Інтернет-технологій є не достатньо вивченою та потребує системного наукового обґрунтування.

Мета статті – узагальнення наукових та практичних підходів щодо використання кластерних об'єднань та Інтернет-технологій у підготовці керівних кадрів до управління мережевими освітніми організаціями.

Роль Інтернет-технологій у проектуванні освітнього середовища для підготовки керівників мережеских освітніх організацій.

Інтернет-технології користуються попитом серед великої кількості користувачів Всесвітньої комп'ютерної мережі, тому вони можуть стати потужним засобом не тільки для підтримки міжособистісної комунікації мільйонів людей але й отримання ними освіти, професійного розвитку тощо.

Поява нових вимог до змісту професійної компетентності керівників мережеских освітніх організацій у розрізі володіння цифровими технологіями накладає певні вимоги щодо технологій, форм та методів їх підготовки до такої діяльності. Як зазначають Барселос Г. Т. (Barcelos G. T.) та Батіста С. Тс. Ф. (Batista S. C. F.) формування компетентності педагогічних працівників щодо володіння навичками використання інформаційно-комунікаційних технологій повинні здійснюватися з використанням саме таких технологій [16].

Серед позитивних аспектів використання інтернет-технологій у навчальних цілях В. Биков, А. Веліховська, А. Гуржій, О. Захар, В. Кухаренко, Н. Морзе, О. Орлов, Е. Полат, О. Співаковський та інші виділяють такі:

- комфортне та звичне для учнів середовище;
- різноманітні форми взаємодії і комунікацій, що забезпечує широкий діапазон можливостей організації навчальної діяльності;
- навчальний процес орієнтований відповідно до особистісних характеристик учнів (темп, час, обсяг завдань, форма та інтенсивність спілкування);
- оперативність та актуальність навчального контексту;
- можливість порівнювати власну освітню активність з іншими учасниками;
- мотивованість навчального процесу;
- зняття психологічних бар'єрів;
- можливість фільтрації інформації за відповідними критеріями;
- економічний ефект тощо.

Дослідження, проведене Морейра І. А. (Moreira J. A.) і Монтейру А. (Monteiro A.) зокрема, підтвердило, що створення та використання віртуальних середовищ на підтримку традиційних форм навчання дорослих має важливе значення для заохочення та зміцнення зав'язків педагог-учень, учень-педагог та учень-учень; забезпечення ефективної взаємодії під час освітнього процесу та організації спільної продуктивної діяльності [18]. Також, на думку авторів, навчання з використанням інтернет-сервісів, зокрема через сайти, блоги, соціальні мережі сприяє формуванню стійкої мотивації до навчання та результативності освіти вцілому.

Уміле використання сучасних ІКТ навчальним закладом будь-якого рівня у навчально-пізнавальному процесі створює багатофункціональне комп'ютерно орієнтоване навчальне середовище [6, с. 1, 12]. Таке середовище спрямовується на розвиток професійних та життєвих компетентностей, ефективну комунікацію учасників мережі, дослідження й апробацію інноваційних підходів до реалізації мережевого менеджменту тощо.

Така модель підготовки керівників навчальних закладів до володіння компетентностями мережевого менеджменту, на відміну від традиційної системи навчання (табл.1), має такі характеристики [10]:

- у центрі технології навчання – учень (той хто навчається);
- в основі навчальної діяльності – співробітництво;
- учні (ті хто навчаються) відіграють активну роль у навчанні;
- суть технології – розвиток здібностей до самонавчання.

Таблиця 1.

Порівняння традиційної моделі навчання та моделі навчання на основі ІКТ

Модель навчання на основі ІКТ	Традиційна модель навчання
– У центрі навчання – учень (той хто навчається)	– У центрі навчання – учитель (той хто навчає)
– Освітнє середовище – це середовище співробітництва	– Освітнє середовище – середовище конкуренції та змагання
– Учні активні	– Учні пасивні
– Середовище орієнтоване на розвиток здібностей до самонавчання	– Середовище орієнтоване передавання знань (фактів)

Таким чином, ефективність відкритого освітнього середовища (Інтернет-середовища), покликано забезпечити формування та розвиток професійної компетентності керівників навчальних закладів, зокрема нових типів освітніх організацій (опорних шкіл із мережею філій, освітніх округів тощо), забезпечується трьома складовими (середовищами/процесами), які створюються та діють у такій моделі підготовки керівників навчальних закладів: когнітивна, соціальна та навчальна [17] (рис.1).

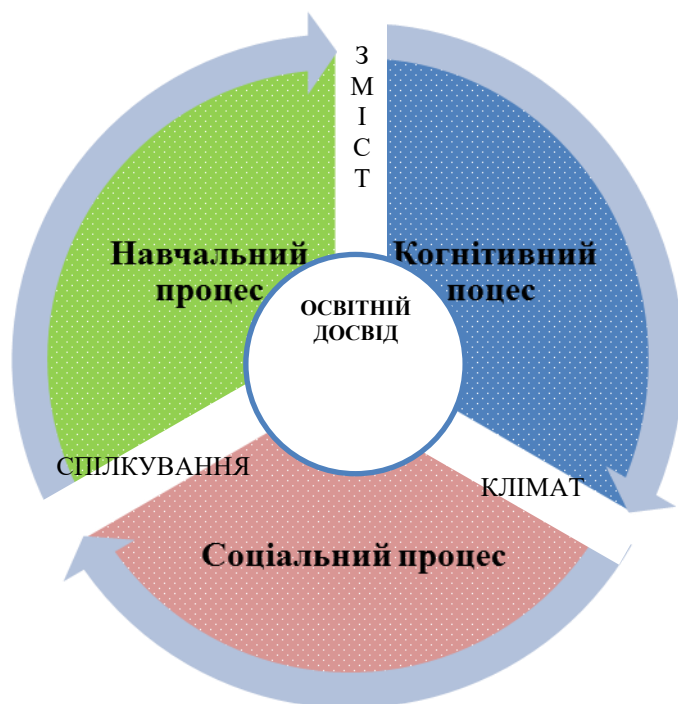

Рис. 1. Структура освітнього Інтернет-середовища [17]

Перша складова – когнітивне середовище / когнітивний процес – є базисом для розвитку рефлексивного мислення і створює основу для засвоєння знань.

Друга складова – соціальне середовище / соціальний процес – забезпечує циклічний розвиток учасника навчання відповідно до тези «розвиток індивіда здійснюється у соціумі», проявляється у комунікації всередині співтовариства учасників, забезпечує емоційний контекст процесу навчання.

Третя складова – навчальне середовище / навчальний процес – консолідує ефекти, отримані від дії когнітивного та соціального середовищ/процесів та забезпечує загальний синергетичний ефект у процесі формування професійної компетентності керівників навчальних закладів.

Таким чином, освітнє Інтернет-середовище, створене для формування фахових компетентностей керівників мережевих освітніх організацій, характеризується такими ознаками навчального процесу: особистісна орієнтація (суб'єктивна складова), змістова орієнтація (когнітивна складова), практична орієнтація (діяльнісна складова), мотиваційна орієнтація (компетентнісна складова), комунікативна орієнтація (соціальна складова).

Аналіз освітніх мереж доводить, що мережеві освітні організації мають різні види особливості, знаходяться на різних стадіях формування й розвитку, функціонують у різних соціальних, фінансових та економічних умовах. Ці фактори, а також те, що керівники таких утворень мають різний ступінь сформованості фахових компетентностей потребує пошуків шляхів підсилення освітніх ефектів у системі підготовки керівників до управління новими типами освітніх організацій. Серед таких було визначено кластерну технологію.

Кластеризація в системі підвищення кваліфікації.

Світовий досвід інтенсивного розвитку багатьох виробничих галузей здійснюється за кластерними моделями організації економіки. У таких моделях розвиток відбувається за рахунок освоєння нових функцій та інтенсифікації виробництва шляхом консолідованого об'єднання зусиль учасників. В умовах глобалізації кластерні технології стали засобом досягнення значимих конкурентних переваг підприємств, установ та цілих виробничих галузей за рахунок створення так званого «ефекту мультиплікатора» [5, с.11].

Залучення учасників у індивідуальні, мікрогрупові, групові, колективні та масові форми організації навчального процесу забезпечує його особистісну спрямованість та орієнтованість на вирішення актуальних, для окремо взятого фахівця, конкретних проблем, що виявляються у його професійній діяльності [7, с.15]

Родоначальником кластерної теорії був М. Портер (М. Porter). Відповідно до його вчення «Кластери – це концентровані відповідно до географічної ознаки групи взаємозалежних компаній, спеціалізованих постачальників, постачальників послуг, фірм у споріднених галузях, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій (наприклад, університетів, агентств по стандартизації, торгових об'єднань), в певних областях, що конкурують, але при цьому ведуть спільну роботу» [19].

Сучасне уявлення про кластер розширилося та представляється підмножиною об'єктів із певними наборами ознак; групою однакових або подібних елементів, зібраних разом або близько один до одного тощо [1, с. 544]. На думку Р. Савонюка, «кластер» можна визначити як «комплексний метод організації та взаємодії, об'єднуючий спільною метою певну кількість суб'єктів діяльності» [5, с. 13].

М. Портер доводить, що кластерні утворення формуються на умовах концентрації (у межах локальної території); конкуренції (між учасниками кластера); конкурентоспроможності (за рахунок високої продуктивності); кооперації (залученні споріднених галузей для отримання синергетичного ефекту) [19].

У системі післядипломної освіти створення та функціонування кластерних об'єднань ще не отримали достатнього розвитку. В наукових публікаціях описано кластер підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування [5]. Запропонована авторами модель кластера передбачає інтеграцію закладів підвищення кваліфікації в єдину мережу навчальних закладів системи підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад – «Кластер підвищення кваліфікації».

Метою такого кластера є «сприяння проведенню реформ системи підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, забезпечення здійснення інноваційного наповнення навчального процесу та сформування якісного кадрового персоналу» [5, с. 86].

На нашу думку, такий погляд на кластер системи післядипломної освіти є дещо спрощеним, тому що передбачає лише механічне об'єднання зусиль декількох закладів підвищення кваліфікації, проте не забезпечує варіативність процесу навчання. Із огляду на це ми розглядаємо *кластер системи післядипломної освіти як комплексний метод*

організації навчального процесу, об'єднуючий спільною метою певну кількість суб'єктів діяльності та забезпечуючий варіативність освітнього процесу, побудованого на засадах селективності та елективності.

Інтернет технології у підготовці керівних кадрів у Миколаївській області у рамках науково-педагогічного проекту «Управлінський кластер».

Значна увага у післядипломній педагогічній освіті Миколаївщини приділяється організації та проведенню як традиційних (науково-практичні конференції, семінари, проблемні круглі столи, навчальні семінари, консультації, тренінги тощо) так і інноваційних форм організації науково-методичного супроводу професійного зростання керівних кадрів системи загальної середньої освіти, зокрема таким: інтернет-спільноти, форуми, чати, веб-експедиції, вебінари, сайти, дистанційне навчання. Такі форми організації процесу формування управлінських компетентностей застосовуються у межах професійних кластерних об'єднань керівних кадрів (за типами навчальних закладів). Такі кластерні об'єднання в області були створені ще у 2015 році з початком реалізації науково-педагогічного проекту для керівників навчальних закладів «Управлінський кластер» (далі – Проект).

Проект реалізовується за організаційним, освітнім, просвітницьким, представницьким, дослідницьким, координаційним, проектним, інформаційним напрямками.

Усі заходи спрямовані на досягнення ключових завдань Проекту – підготувати керівника нової формації здатного стати освітнім лідером, відповідно до перспективних світових стандартів, щодо володіння основами мережевого менеджменту.

Учасники Проекту беруть активну участь у організації та проведенні соціально-педагогічних досліджень (опитування, анкетування, інтерв'ю), реалізації науково-дослідної та проектної діяльності щодо процесів реформування освіти; очних та віртуальних бенчмаркінгах, on-line уроках, семінарах тощо.

Із метою інформаційної підтримки учасників Проекту на порталі МОІППО створено сайти «Управлінський кластер» (<http://cluster.moippo.org.ua/>) та «Профільна школа» (<http://prof.moippo.org.ua/>).

Сайт «Управлінський кластер» забезпечує оперативне інформування керівників навчальних закладів щодо новин в освітній галузі та регіональній освітній системі, надання науково-методичних та практичних рекомендацій, популяризації перспективного управлінського досвіду. Він є платформою для організації управлінських інтернет-уроків з актуальних проблем управлінської діяльності.

Сайт «Профільна школа» забезпечує керівників профільних навчальних закладів нормативною, науково-методичною та практичною інформацією щодо впровадження профільного навчання та допрофільної підготовки учнів, діяльності освітніх округів та освітніх соціокультурних кластерів, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, опорних шкіл із мережею філій.

У сайт вбудовано дві платформи Moodle: одна – «Відкритий університет розвитку керівних кадрів та педагогічних працівників» – містить дистанційні курси для керівників навчальних закладів, педагогічних працівників (модераторів та мережевих педагогів) щодо створення дистанційних курсів, їх модерації, запровадження дистанційного навчання в школах, використання хмарних технологій в управлінській діяльності тощо; друга – «Віртуальна профільна школа» – є тренажером для педагогів та керівників по створенню та модерації дистанційних курсів та містить розроблені ними елективні курси, для організації профільного навчання учнів із сільських регіонів області з різних галузей знань (усього 33 курси з 11 предметів).

Соціальні спільноти у підготовці керівників навчальних закладів до оволодіння основами мережевого менеджменту.

У Маніфесті про Навчання Дорослих у XXI столітті, підготовленому Європейською асоціацією освіти дорослих, зазначається, що в умовах інформатизації суспільства великого значення набуває електронне навчання, яке, з одного боку пропонує багато можливостей, але

послаблює соціальний аспект освіти, який є важливим для багатьох учнів. Уникнути такого можливо, якщо застосовувати для навчання соціальні спільноти [9].

А. Яцишин зазначає, що завдяки стрімкому зростанню кількості користувачів соціальних мереж і часу, який вони проводять в соціальних мережах, а також можливості навчання, незважаючи на вік і соціальний статус, у будь-який час і у будь-якому місці за наявності будь-якого пристрою з підключенням до мережі Інтернет, зробило віртуальні соціальні мережі привабливими для використання у галузі освіти [15].

З огляду на це, під час електронного навчання керівників навчальних закладів ми широко використовуємо платформи Google+ та Facebook для організації міжособистісної взаємодії учасників, на яких створено педагогічні спільноти «Управлінський кластер». Ці спільноти використовуються для підтримки традиційних форм навчання, професійного розвитку керівних кадрів під час неформального спілкування, а також для розширення часових і просторових обмежень в традиційному класі.

Вибір платформ (Google+ та Facebook) був обґрунтований такими критеріями: безкоштовність, можливість налаштовувати мову, різноманітність інструментів та зручні ресурси, популярність серед користувачів, простота та інтуїтивність інтерфейсу. Платформа Google+ пропонує кілька інструментів Web 2.0 для управління знаннями, такі як сайти, блоги, Google Drive – сервіс для збереження та загального доступу до файлів, а також інструменти для спільної роботи і спілкування. Обидві платформи дають можливість налаштовувати та організовувати середовище відповідно до потреб та уподобань користувача.

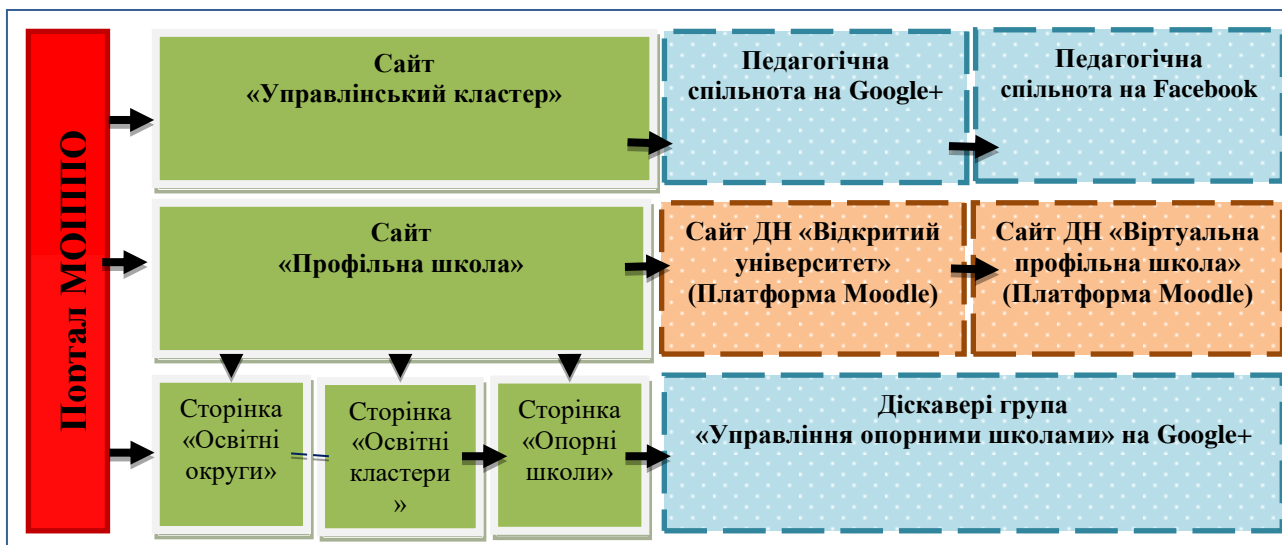

Рис. 2. Структурна модель освітнього Інтернет-середовища розвитку фахових компетентностей керівників навчальних закладів Миколаївської області

Педагогічні спільноти «Управлінський кластер» на Google+ (<https://plus.google.com/u/0/communities/117945098537117514404>) та Facebook (<https://www.facebook.com/groups/1621787338127764/>) дають можливість керівникам навчальних закладів у професійному колі обговорити актуальні питання реформування освітньої галузі, обмінюватися досвідом, отримати фахові консультації тощо.

Для вирішення проблем щодо нормативного, інформаційного, організаційно-методичного супроводу мережевих освітніх організацій (опорних шкіл та філій, округів, кластерів тощо) в області створено Діскавері групу керівників опорних шкіл та їх філій «Управління опорними школами», інформаційна підтримка якої здійснюється в середовищі Google+ (<https://plus.google.com/u/0/communities/113827487630581675740>).

У групі досліджуються питання освітнього менеджменту за такими напрямками: організаційний менеджмент (мережеві організації), стратегічний менеджмент (розробка та реалізація стратегії розвитку опорної школи та мережі філій), командний менеджмент (формування ефективної команди), фінансовий менеджмент, самоменеджмент, мережевий менеджмент тощо.

Структурна модель освітнього Інтернет-середовища, створеного для розвитку фахових компетентностуей керівників навчальних закладів Миколаївської області представлена на рис.2.

Серед інших інструментів Google в системі підготовки керівних кадрів до управління мережевими організаціями нами широко застосовуються такі: Google Drive, Google Docs, Google Maps, Google Forms.

Проведене в Миколаївській області опитування керівників навчальних закладів, довело, що серед представників цієї категорії педагогічних працівників 61,06 % надають перевагу та виявляють інтерес до цифрових форм навчання та поєднання традиційних активних форм та цифрового навчання.

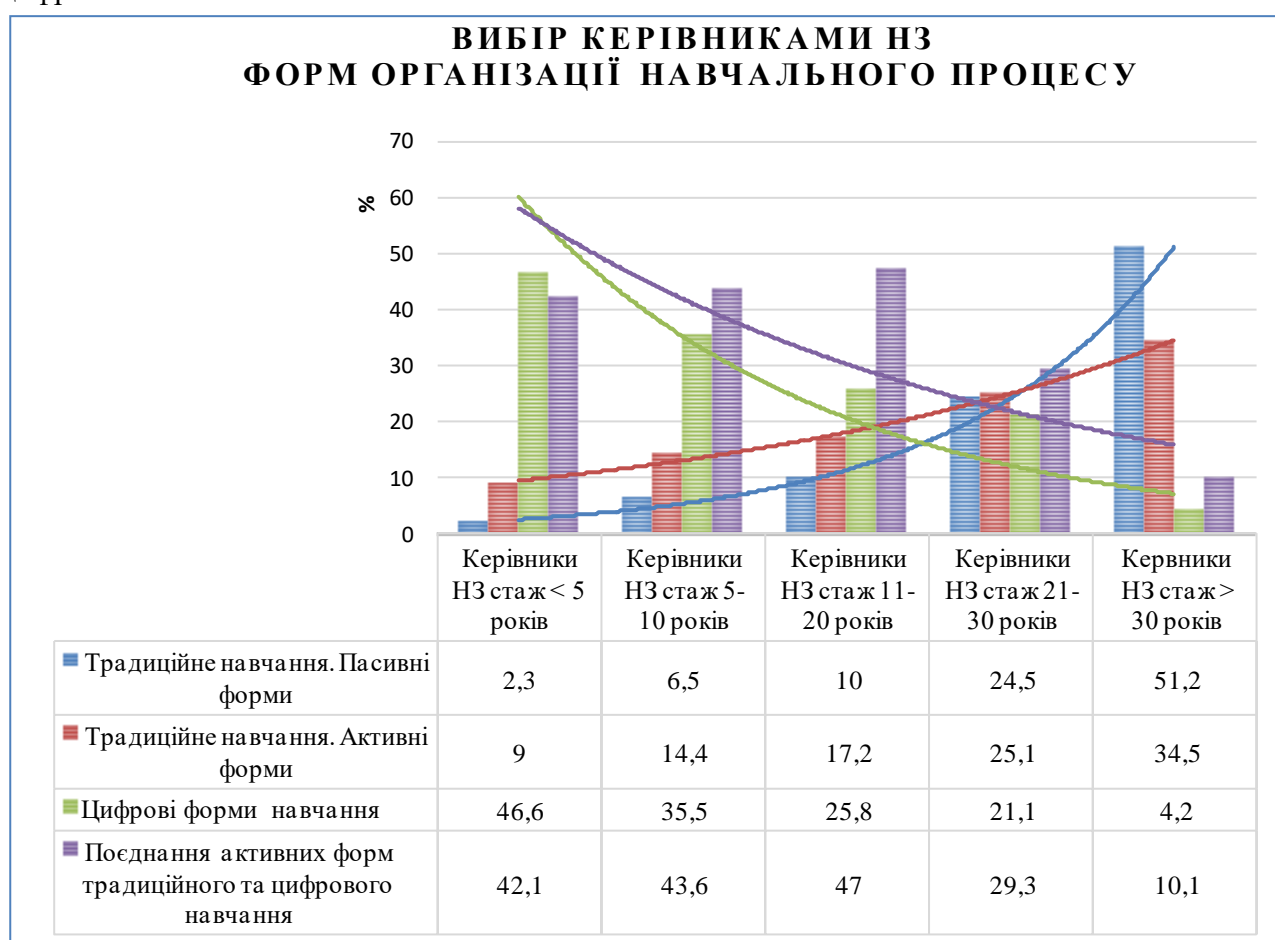

Рис.3. Вибір керівниками НЗ форм організації навчального процесу

Дослідження виявило залежність між перевагами керівників навчальних закладів щодо форм організації навчального процесу та стажем роботи на керівній посаді. Молоді керівники (стаж 0–10 років) переважно обирають форми, де навчальний процес організовується із застосуванням цифрового навчання. Тоді як керівники зі значним стажем роботи на керівній посаді (більше 20 років) надають перевагу традиційним формам підвищення кваліфікації. Серед основних причин такого вибору називають такі: низький рівень володіння інформаційними технологіями, відсутність комп'ютерної техніки, відсутність підключення до мережі Інтернет, технологічна недосконалість систем Інтернет-зв'язку.

Найбільш дієвими засобами отримання нової інформації директори шкіл та їх заступники визначили сайти, блоги, форуми та педагогічні спільноти створені у соціальних мережах (68%).

Серед мотивів вибору цифрових форм навчання були зазначені такі: зайнятість (керівники навчальних закладів не мають часу довго навчатися за традиційними формами); можливість керувати інформацією, часом та місцем навчання; практична орієнтованість контенту (вивчення практичного досвіду; застосування навчального контенту до конкретних управлінських ситуацій); розширення мережі професійних знайомств (можливість обмінятися ідеями, думками, ресурсами, отримати компетентну консультацію тощо); оперативність (можливість отримати оперативну інформацію щодо шляхів запобігання чи вирішення проблем в управлінні начальним закладом); можливість навчатися в індивідуальному темпі; можливість індивідуального спілкування з викладачем.

За 3 роки активність директорів шкіл та їх заступників у педагогічних спільнотах «Управлінський кластер» збільшилася у порівнянні з попередніми роками від 42 у 2015 році до 257 у березні 2017 року. Також розширилися форми участі керівників у спільнотах: від пасивного ознайомлення із публікаціями модераторів до коментування публікацій, створення власних дописів, організації обговорень, опитувань тощо.

28 % керівників навчальних закладів відзначили, що змінили своє ставлення до використання цифрових технологій в управлінській діяльності після проходження навчання на курсах підвищення кваліфікації із застосуванням таких технологій.

Рис. 4. Мотиви вибору керівниками навчальних закладів цифрових форм навчання

Висновки. Раціональне поєднання елементів традиційних та цифрових форм навчання в організації підвищення кваліфікації керівних кадрів забезпечує підвищення якості та ефективності освітнього процесу [6, с.15].

Таким чином, головними результатами впровадження кластеризації та інформаційних технологій у підвищенні кваліфікації керівників мережевих освітніх організацій у регіоні стали:

– запровадження інноваційних форм організації навчально-виховного процесу в закладі післядипломної педагогічної освіти;

- формування фахової компетентності керівників навчальних закладів у галузі мережевого менеджменту;
- індивідуалізація навчального процесу підготовки керівних кадрів;
- підвищення рівня готовності керівників навчальних закладів до використання у професійній діяльності Інтернет-технологій.

Здійснений нами аналіз наукових і практичних підходів щодо використання кластерних об'єднань та Інтернет-технологій у підготовці керівних кадрів до управління мережевими освітніми організаціями створює теоретичні засади для обґрунтування моделі підготовки керівників освітніх округів, опорних шкіл та їх філій в закладах післядипломної педагогічної освіти до забезпечення їх діяльності зокрема організації профільного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і гол. ред. В. Т. Бусол]. – К.: Ірпінь, 2005. – 1728 с.
2. Винницький М. Матричне управління ефективно для керування філіями [Електронний ресурс] / М. Винницький // Innovations journal. – 2008. – Режим доступу: <http://innovations.com.ua/ua/interview/13185/temp>.
3. Винницький М., Оксенюк В. Компанії, які живуть в «Матриці» [Електронний ресурс] / М. Винницький, В. Оксенюк // Innovations journal. – 2008. – Режим доступу: <http://innovations.com.ua/ua/articles/13246/temp>.
4. Гапоненко А. Л., Савельєва М. В. Теорія управління: учебник для академического бакалавриата / А. Л. Гапоненко, М. В. Савельєва // М. : Изд-во «Юрайт», 2015. – 342 с.
5. Кластери в системі підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування: довідник / [В.В. Толкованов, М.В. Канавець, Р.Ю. Савонюк, М.В. Сидоров] ; під ред. В.В. Толкованова. – Київ – Сімферополь, 2012. – 248 с.
6. Колос К. Р. Дидактичні вимоги до комп'ютерно орієнтованого навчального середовища закладу післядипломної педагогічної освіти [Електронний ресурс] / К. Р. Колос // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – Т. 35, вип. 3. – С. 11–21. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2013_35_3_4.
7. Колос К. Р. Основні компоненти комп'ютерно орієнтованого навчального середовища закладу післядипломної педагогічної освіти / К. Р. Колос // Збірник матеріалів «Звітної конференції ІТЗН НАПН України» (21 березня 2013 р.). – К., 2013. – С. 170–171.
8. Кравцов А. О. Управление образовательными учреждениями на основе принципов «сетевой организации» / А. О. Кравцов // Менеджмент XXI века: эффективность, качество, устойчивое развитие: Сборник статей по материалам X Международной научно-практической конференции – СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена 2010. – С. 88–91.
9. Маніфест про Навчання Дорослих у XXI столітті / Європейська асоціація освіти дорослих. – Брюссель. – 14 с.
10. Морзе Н. В. Підготовка педагогічних кадрів до використання комп'ютерних телекомунікацій //Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. Вип. – 2003. – Т. 6. – С. 12–25.
11. Небава М. І. Менеджмент організацій і адміністрування : навч. посіб. Ч. 1 / М. І. Небава, О. Г. Ратушняк // Вінниц. нац. техн. ун-т. – Вінниця, 2012. – 104 с.
12. Орлов О. В. Соціальні мережі як сучасне середовище навчання державних службовців [Електронний ресурс] / О. В. Орлов. // Державне будівництво. – 2013. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2013_1_25.
13. Смоляр Л. Г., Котенко О. А. Мережеві структури як сучасна форма організації економічної діяльності [Електронний ресурс] / Л. Г. Смоляр, О. А. Котенко // Ефективна економіка. – 2012. – № 12. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1660>.
14. Стойкова В. В. Освітні округи: типи, функції, структурні моделі / В. В. Стойкова // Нова педагогічна думка. – 2016. – № 3. – С. 24–32.
15. Яцишин А. В. Застосування віртуальних соціальних мереж для потреб загальної середньої освіти / А. В. Яцишин // Інформаційні технології в освіті. – 2014. – №. 19. – С. 119-126. DOI: [10.14308/ite000491](http://dx.doi.org/10.14308/ite000491).
16. Barcelos G. T., Batista S. C. F. Use of Social Networks in teacher training programs: A case study // International Journal on New Trends in Education & their Implications (IJONTE). – 2013. – Т. 4. – #1. – P. 8–21.

17. Garrison, D. R., Anderson, T. E-Learning in the 21st century // London: RoutledgeFalmer. – 2011. – 184 p. DOI: [10.4324/9780203166093](https://doi.org/10.4324/9780203166093).
18. Moreira J. A., Monteiro A. O trabalho pedagógico em cenários presenciais e virtuais no ensino superior // Educação, Formação e Tecnologias. – 2010. – T. 3. – P. 82–94.
19. Porter M. E. Competitive advantage of nations: creating and sustaining superior performance. – Simon and Schuster. – 2011. – 578 p.
20. UNESCO. The new roles of secondary school headteachers // UNESCO. Interagency Group on Secondary Education. Secondary Education in the 21st Century – 2009. – 60 p.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (2005). Busol V. T. (Ed.). K.: Irpin. 1728, [in Ukrainian]
2. Vynnytskyy, M. (2008). Matrychne upravlinnya efektyvne dlya keruvannya filiyamy. Innovations journal. Retrieved from <http://innovations.com.ua/ua/interview/13185/temp> [in Russian].
3. Vynnytskyy, M., Oksenyuk, V. (2008). Kompaniyi, yaki zhyvut v «Matrytsi» Innovations journal. Retrieved from <http://innovations.com.ua/ua/articles/13246/temp> [in Russian].
4. Haponenko, A. L., Saveleva, M. V. (2015). Teoryya upravlenyya: uchebnyk dlya akademycheskoho bakalavryata. M. : Yzd-vo «Yurayt», 342. [in Ukrainian]
5. Klastery v systemi pidvyshchennya kvalifikatsiyi derzhavnykh sluzhbovtziv ta posadovykh osib orhaniv mistsevoho samovryaduvannya: dovidnyk pid red. V.V. Tolkovanova (2012). Kyiv – Simferopol. 248, [in Ukrainian].
6. Kolos, K. R. (2013) Dydaktychni vymohy do komp"yuterno oriyentovanoho navchalnoho seredovyscha zakladu pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity. Informatsiyi tekhnolohiyi i zasoby navchannya, 35(3), 11–21. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2013_35_3_4 [in Ukrainian].
7. Kolos, K. R. (2013, 21 bereznya). Osnovni komponenty komp"yuterno oriyentovanoho navchalnoho seredovyscha zakladu pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity. Zbirnyk materialiv «Zvitnoyi konferentsiyi IITZN NAPN Ukrayiny», K., 170-171. [in Ukrainian].
8. Kravtsov, A. O. (2010). Upravlenye obrazovatel'nyu uchrezhdenyyamy na osnove pryntsyrov «setevoy orhanyzatsyy». Menedzhment XXI veka: efektyvnost, kachestvo, ustoychivoe razvytye: Sbornyk statey po materyalam X Mezhdunarodnoy nauchno-praktycheskoy konferentsyy, SPb.: Yzd-vo RHPU ym. A.Y. Hertsenyana, 88-91. [in Russian].
9. Manifest pro Navchannya Doroslykh u KhKhI stolitti. Yevropeyska asotsiatsiya osvity doroslykh. Bryussel. 14, [in Ukrainian].
10. Morze, N. V. (2003). Pidhotovka pedahohichnykh kadriv do vykorystannya kompyuternykh telekomunikatsiy. Kompyuterno-oriyentovani systemy navchannya, 6, 12-25. [in Ukrainian].
11. Nebava, M. I. (2012). Menedzhment orhanizatsiy i administruvannya : navch. posib. Ch. 1. Vinnyts. nats. tekhn. un-t, Vinnytsya, 104. [in Ukrainian].
12. Orlov, O. V. (2013). Sotsialni merezhi yak suchasne seredovysche navchannya derzhavnykh sluzhbovtziv. Derzhavne budivnytstvo. # 1. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2013_1_25 [in Ukrainian].
13. Smolyar, L. H., Kotenko, O. A. (2012). Merezhevi struktury yak suchasna forma orhanizatsiyi ekonomichnoyi diyalnosti. Efektyvna ekonomika. # 12. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1660> [in Ukrainian].
14. Stoykova, V. V. (2016). Osvitni okruhy: typy, funktsiyi, strukturni. Nova pedahohichna dumka, 3, 24-32. [in Ukrainian].
15. Yatsyshyn, A. V. (2014). Zastosuvannya virtualnykh sotsialnykh merezh dlya potreb zahalnoi serednoi osvity. Informatsiyi tekhnolohiyi v osviti, 19, 119-126. DOI: [10.14308/ite000491](https://doi.org/10.14308/ite000491) [in Ukrainian].
16. Barcelos, G. T., Batista, S. C. F. (2013). Use of Social Networks in teacher training programs: A case study. International Journal on New Trends in Education & their Implications (IJONTE), 4(1), 8-21.

17. Garrison, D. R., Anderson, T. (2011). E-Learning in the 21st century. London: RoutledgeFalmer, 184. DOI: [10.4324/9780203166093](https://doi.org/10.4324/9780203166093).
18. Moreira, J. A., Monteiro, A. (2010). O trabalho pedagógico em cenários presenciais e virtuais no ensino superior. Educação, Formação e Tecnologias, 3, 82-94. [in Portuguese]
19. Porter, M. E. (2011). Competitive advantage of nations: creating and sustaining superior performance. Simon and Schuster, 578.
20. UNESCO (2009). The new roles of secondary school headteachers Interagency Group on Secondary Education. Secondary Education in the 21st Century, 60.

Стаття надійшла до редакції: 23.04.2017

Victoriia Stoikova

Mykolayiv Institute of Postgraduate Pedagogical Education, Mykolayiv, Ukraine

CLUSTERISATION AND INFORMATION TECHNOLOGY IN ADVANCED TRAINING OF THE HEADS OF NETWORK EDUCATIONAL ORGANIZATIONS

The creation of strong basic schools with the network of branches and other networked educational organizations in the Ukrainian education system requires from leading cadres the possession of the basics of network management. The article deals with the questions of the process of forming professional competencies of heads of networked educational entities in conditions of postgraduate pedagogical education.

The features of learning model which based on the active use of information and communication technologies are revealed have been disclosed; components of the open educational environment (cognitive, social and educational) and their influence on the process of training leading cadres; advantages of using Internet technologies for educational purposes.

The article describes the experience of organizing a continuous educational process by using the funds of information and communication technologies: websites, distance learning courses, social communities, and other Internet services. At the same time, heads of educational institutions are united in cluster formations by type of educational institutions, the level of providing educational services, the direction of professional interests, preferences, and also for the joint development of managerial algorithms in certain typical situations and for solving typical professional problems. In such a model of learning, knowledge is produced by participants independently during active activity by joint search, processing, and analysis of information, solving problem situations, discussions, debates, etc.

Keywords: strong basic schools, branches, educational districts, network educational organizations, cluster formations, open learning model, ICT-based learning model, Internet services, social communities, websites, distance courses, managerial cluster, professional managerial competencies.

Стойкова Виктория Владимировна

Николаевский областной институт последипломного педагогического образования, Николаев, Украина

КЛАСТЕРИЗАЦИЯ И ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПОВЫШЕНИИ КВАЛИФИКАЦИИ РУКОВОДИТЕЛЕЙ СЕТЕВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Появление в украинской системе образования сетевых образовательных организаций (опорных школ с сетью филиалов, образовательных округов, образовательных социокультурных кластеров и др.) требует от руководящих кадров овладения основами сетевого менеджмента. В статье рассматриваются вопросы процесса формирования профессиональных компетенций руководителей таких организаций в условиях последипломного педагогического образования.

Раскрыты особенности модели обучения, построенной за принципом кластерного объединения участников и активного использования в учебном процессе информационно-коммуникационных технологий; их влияние на процесс подготовки руководящих кадров;

составляющие открытой образовательной среды (когнитивная, социальная и учебная); преимущества использования интернет-технологий в учебных целях.

В статье описывается опыт организации непрерывного образовательного процесса средствами информационно-коммуникационных технологий: сайты, дистанционные курсы, социальные сообщества, другие интернет-сервисы. При этом руководители учебных заведений объединяются в кластерные образования по типу учебных заведений, ступени предоставления образовательных услуг, направлению профессиональных интересов, предпочтений, а также для совместной выработки алгоритмов управленческой деятельности в определенных типовых ситуациях и для решения характерных профессиональных проблем. В такой модели обучения знания продуцируются участниками самостоятельно во время активной деятельности путем совместного поиска, обработки и анализа информации, решения проблемных ситуаций, обсуждений, дискуссий и т.д.

Ключевые слова: опорные школы, филиалы, образовательные округа, сетевые образовательные организации, кластерные объединения, открытая модель обучения, модель обучения на основе ИКТ, интернет-сервисы, социальные сообщества, сайты, дистанционные курсы, управленческий кластер, профессиональные управленческие компетентности.